

Beeld als symbool

Een archetype is geconcentreerde psychische energie en een symbool voorziet in de verschijningsvorm die het archetype zichtbaar maakt. We kunnen nooit een archetype tegenkomen, alleen zijn symbool.

EDWARD WHITMONT

Boven het hartchakra gekomen betreden we de symbolische wereld. Onze taal is opgebouwd uit klanksymbolen en onze letters duiden weer die klanken aan. Op het visuele niveau spreken symbolen tegen ons als representaties van machtige archetypische energieën. We zien ze in onze fantasieën en dromen, dragen ze in onze sieraden verwerkt, krabbelen ze op ons schrijfblok en gebruiken ze in ons logo. Symbolen zijn een direct medium voor het communiceren over diepe archetypische energieën, waarbij gelijktijdig beide hersenhelften betrokken zijn.

Symbolen zijn de middelen waardoor de geest archetypische energie waarneemt. Evenzo worden archetypen, die per definitie niet-stoffelijke 'mallen' voor psychische energie zijn, in het bewustzijn geïntegreerd door symbolen.

Symbolen verschijnen wanneer we een patroon herkennen. De geest spreekt niet altijd tegen ons in verbale taal, maar maakt gebruik van een meer archetypische taal, waarvan symbolen de elementen zijn. Willen we een *archetypische identiteit* ontwikkelen, dan moeten we leren symbolisch te denken en ons bewust zijn van wat de in ons leven verschijnende symbolen naar ons communiceren op geestelijk niveau. Door bewustwording van symbolen worden we ons bewust van archetypische energieën.

Symbolen komen uit het onderbewustzijn omhoog in onze dromen en fantasieën, kunstzinnige scheppingen en toevallige ontmoetingen en gebeurtenissen. Toen ik aan dit hoofdstuk begon te werken, begon ik allereerst met een zuiveringsperiode, waarin ik storingen uitzuiverde en enkele van mijn spirituele oefeningen intensifieerde. Twee dagen later vond ik een complete, een meter vijftig lange slangen huid aan de rand van mijn tuin. Het bevestigde dat ik inderdaad een transformatie doormaakte en mijn oude huid aan het afwerpen was. Het feit dat ik de huid in mijn tuin vond — een plaats waar ik de groei van dingen cultiveer —, reikte me nog een ander symbool aan om over na te denken. *Wát wil ik eigenlijk cultiveren in mijn leven?* Wat heb ik in het verleden gecultiveerd en wil ik nu achter me laten? Wanneer slangen net hun huid beginnen af te werpen, is er een periode waarin deze over hun ogen glijdt en ze slecht kunnen zien. Na het afwerpen zien ze met nieuwe helderheid. Dat weerspiegelde de periode die ik net had door gemaakt en waarin ik onzeker van mijn stem en ongerust op zoek naar mijn helderheid was geweest. Tot slot is de slang ook een symbool van de Kundalini-energie die door de chakra's stroomt. Met het bereiken van de laatste hoofdstukken

van dit boek komt mijn innerlijke Kundalini op een nieuw niveau. Ik bewaar de huid nu op mijn persoonlijke altaar, waarop tal van symbolen uitgesteld zijn van dingen die ik wil eren en in mijn leven brengen.

Het bovenstaande is een eenvoudig voorbeeld hoe we kunnen werken met de symbolen die in ons leven verschijnen. De potentste bron van deze symbolen zijn onze dromen.

Dromen

Dromen brengen een verbinding tot stand tussen het bewustzijn en het onbewuste. Ze verbinden onze lagere en hogere chakra's, wat cruciaal is voor zowel onze ontwakning als bewuste mens als de verbinding van dat bewustzijn met de dynamische grond van aarde en natuur.

Hoewel dromen tegen ons spreken op de symbolische wijze van de hogere chakra's, symboliseren ze feitelijk de verbinding tussen onze 'lagere' processen (instincten, gevoelens en impulsen) en de grotere archetypische wereld van de geest. Ze ontsluiten het mysterie dat ziel en geest, individueel en universeel in een dynamisch en gesynthetiseerd geheel verenigt. Ze zijn de bijdrage van het zesde chakra aan het doel van bewustwording, die onze laatste stap op de Regenboogbrug zal uitmaken.

Dromen bieden ons alternatieven voor de gewone werkelijkheid. Visioenen, verbeelding, helderziendheid en inzichten zijn alleen mogelijk wanneer we op nieuwe en creatieve manieren kunnen denken. Dromen stellen ons in staat dingen in een nieuw licht te gaan zien. Ze onthullen ons verborgen gevoelens en inzichten, verlangens en behoeften, afgewezen delen van onszelf, onbenutte talenten en stukken die we nog missen voor onze volledigheid. Ze zijn vaak opgebouwd uit volslagen irrationele beelden, die ons bewustzijn overhoophalen en daardoor openen voor iets groters.

Dromen brengen ons dikwijls antwoorden op problemen die ons bewustzijn niet kan oplossen en worden zo machtige geestelijke leraren. Vaak genoeg worden wetenschappelijke en technologische uitvindingen ingegeven door dromen, waarin zich in symbolische vorm het antwoord aandient op het probleem waar de dromer zijn hersens over pijnigt. Mendelejev bijvoorbeeld kwam op het periodieke systeem der chemische elementen in een droom die hij had toen hij op een middag in slaap was gedoezeld bij de precieze rangschikking van kamermuziek. Niels Bohr droomde van renpaarden op een renbaan en kreeg daarvan de inspiratie voor zijn model van het atoom met geordende banen van subatomaire deeltjes. De uitvinding van de naaimachine werd 'aan de hand gedaan' door een droom waarin kamibalen naar de uitvinder prikten met speren die gaten hadden in de punten; dat bleek de wezenlijke sleutel te zijn die uitvindders al meer dan vijftig jaar

ontglipt was.² Dromen zijn representaties van onze innerlijke wereld zoals ze met de eisen van de uiterlijke worstelt.

Dromen zijn de manier waarop de psyche de homeostase bewaart – waarop ze de evenwichtsverstoringen corrigeert die optreden doordat we ons leven aan de externe realiteit aanpassen. Ze verstrekken het bewustzijn essentiële informatie over onze gezondheid, relaties, werk, groei en nagenoeg alle andere terreinen van ons leven. Jeremy Taylor vertelt het verhaal van een vrouw, Barbara, die droomde dat ze een portemonnee opende die gevuld was met rottend vlees. Haar droomgroep maakte zich ongerust dat de portemonnee haar baarmoeder symboliseerde en zij misschien kanker had. Hoewel er tot dan geen lichamelijke symptomen waren geweest, rezoneerde het droombeeld voldoende om haar ertoe aan te sporen zich te laten onderzoeken. Het eerste onderzoek bracht niets aan het licht, maar verontrust door de droom besloot ze zich door een tweede arts te laten onderzoeken. Ze bleek inderdaad kanker te hebben en was er nog net op tijd bij om het tijt te doen keren. Had ze langer gewacht, dan had ze te horen gekregen dat het te laat was.³

Dromen zijn een primaire ervaring van transcendent bewustzijn. In dromen is er geen lineaire tijd of beperking tot een logische ruimte. We kunnen ondersteden boven vliegen of ons het ene moment boven op een berg bevinden en het volgende op kantoor. In dromen overschrijden we de grenzen van ons lichaam en betreden we een dimensie waar lichamelijk wel of niet mogelijk zijn er niet langer toe doet. Maar dromen kunnen ons ook ons lichaam *in* leiden door ons symbolische informatie over zijn behoeften te geven of door ons in staat te stellen bewegingen te maken of gevoelens te hebben die ons lichaam tijdens ons waakleven ontzegd worden. Aldus zijn dromen een essentiële schakel tussen somatische en transcendente ervaring.

Dromen fascineren filosofen en psychologen al duizenden jaren. Op hun helende kracht voor onze bewustzijnsontwikkeling zullen we nader ingaan wanneer we genezing langs de weg van het zesde chakra bespreken. Om dromen te kunnen begrijpen, moeten we nochtans beseffen dat symbolen representaties van archetypische energie zijn en onze intuïtie gebruiken voor het vinden van hun betekenis.

Intuïtie

Intuïtie is een sprong van fragmentatie naar volledigheid. Met onze intuïtie herkennen we onbewust een patroon. Ze is een van de vier functies van de jungiaanse typologie (de andere zijn *gewaarworden* en *voelen*, die met de eerste twee chakra's zijn verbonden, en *denken*, dat bij het zevende chakra hoort). Onze intuïtie is, zoals de energie in de lagere chakra's, in wezen passief. Wie wel eens ingevingen probeert

af te dwingen, zal maar al te goed weten dat deze geen kwestie van wilskracht zijn, maar zich aandienen in een geestestoestand van openstaan en ontvankelijk zijn.

De ontwikkeling van onze intuïtie vergroot onze buitenzintuiglijke vermogens en speelt een centrale rol in het functioneren van het zesde chakra. Als we ons voor onze onbewuste processen afgesloten hebben en haast uitsluitend vanuit ons bewustzijn leven, is onze intuïtie onontwikkeld en vormt wat Jung een *inferieure functie* noemt. Zonder intuïtie kunnen we niet het geheel of de essentie van iets vatten. We kunnen ons niet overgeven aan de resonantie van waarheid en begrip die directer zijn dan waar we toegang toe hebben met onze rationele, bewuste geest. Aangezien onze intuïtie een passief proces behelst, moeten we ons kunnen overgeven, net zoals het ons openen voor de elementen aarde en water vereist dat we ons aan de zwaartekracht en het stromen overgeven. Alleen met onze intuïtie kunnen we het mysterie van de grotere, kosmische wereld bevatten.

We leven in een cultuur die de logica boven de intuïtie stelt. Als kind wordt ons niet geleerd waardering voor onze intuïtie te hebben en worden onze ingevingen vaak gebagatelliseerd, omdat we onze redenering niet logisch kunnen onderbouwen. Het gevolg is dat we onze eigen ingevingen afdoen als onzin, omdat we niet geloven dat we werkelijk iets zouden kunnen weten langs niet-logische weg. Deze innerlijke invalidatie onderdrukt onze buitenzintuiglijke vermogens.

De rationele geest (van *ratio*, 'tellen') denkt in stukken. Het ene stuk volgt op het andere en zo komen we logischerwijs van de ene gedachte bij de volgende. Hoewel de rationele geest een geheel kan synthetiseren uit de samenstellende delen, is het slecht geschikt voor het bevatten van grotere gehelen op een direct ervaringsniveau. Voor het bevatten van concepten van kosmisch en transcendent bewustzijn – de niveaus van de hogere chakra's – hebben we een directere wijze van waarnemen nodig. Dat is de functie van onze intuïtie.

Sri Aurobindo heeft de intuïtie beschreven als het opflitsen van een lucifer in de duisternis.⁴ Enkele fracties van een seconde wordt de hele kamer verlicht. We zien in één directe, ongedeelde ervaring hoe groot hij is en welke vorm hij heeft, welke meubels en voorwerpen zich erin bevinden enzovoort. Onze intuïtieve flitsen verlichten evenzo kortstondig onze psyche en onthullen haar onderliggende geheel. Naarmate ons bewustzijn toeneemt (vooral door beoefening van meditatie) leren we deze verlichte momenten steeds langer te laten voortduren.

HELDERZIENDHEID

Door de ontwikkeling van ons zesde chakra verwerven we het vermogen van *clairvoyance* of *helderziendheid*. Hierdoor kunnen we met ons innerlijk gezichtsvermogen niet-stoffelijke niveaus waarnemen en bijvoorbeeld aura's en chakra's en gebeurtenissen in verleden en toekomst zien. Dit innerlijke gezichtsvermogen

hield naar buiten toe het beeld van een gelukkig gezin in stand. Aangezien deze investering haar van haar sociale leven en financiële onafhankelijkheid beroofde, werd het alleen maar belangrijker om het huwelijk hoe dan ook vol te houden. En dus verdiepte haar ontkenning. Ze werd onafgebroken geobsedeerd door haar man en dacht altijd louter aan zijn behoeften ten koste van die van haarzelf.

Maria was door haar vader verlaten en achtergebleven bij een boze moeder. Om het nog erger te maken kwam haar vader enkele keren voor enige tijd terug, waarna hij definitief verdween. Maria herinnert zich dat ze als kind urenlang uit het raam zat te staren, uitkijkend naar zijn auto en zich afvragend of hij ooit terug zou komen. Uiteindelijk herkende ze het patroon en realiseerde zich dat hij, ook al verscheen hij dan eens in de zoveel tijd, voorgoed weg was. Als volwassene wordt Maria erdoor geobsedeerd dat haar vriend haar zal verlaten. Hoezeer hij haar ook van zijn intenties verzekert, ze legt de minste of geringste gereserveerdheid van zijn kant uit als een teken dat 'het voorbij is'. Ze legt een patroon uit het verleden over de huidige situatie heen. Soms wordt ze gegrepen door de drang om langs zijn werk te rijden, alleen maar om zijn auto te zien staan, alsof de aanwezigheid van de auto haar geruststelt. Zowel de auto als de verlatenheid zijn illusies door middel waarvan ze enige homeostase probeert te vinden.

Wanneer een illusie door een excessief zesde chakra wordt gevoeld, wordt ze een obsessie of waanidee. Obsessies fixeren een geweldige hoeveelheid energie in een bepaalde kwestie; waanideeën voegen opgeblazen illusies samen rond een centraal thema. Ontkoppeld van de aardende verbinding van het eerste chakra, tollen de hogere chakra's wild in het rond, als een op volle toeren draaiende motor met ingetrapt koppelingspedaal — er is een heleboel activiteit, maar de auto gaat nog geen millimeter vooruit. Hoe meer we in een illusie investeren, hoe moeilijker we deze los kunnen laten. Onze investering sluit de energie op in de illusie en geeft er archetypische proporties aan. Eraan gebonden zitten we gevangen in een zich telkens weer herhalende kringloop, die verhindert dat we tot werkelijk inzicht komen.

Archetypen

Psychologisch... is het archetype als een beeld van instinct is een spiritueel doel, waar het hele wezen van de mens naar streeft.

C. G. JUNG

In het proces dat we stukken informatie in elkaar passen en daardoor de identiteit van het geheel beginnen te ontwaren, betreden we de wereld van de archetypen. Als we in de verbonden stippen een kat zien, dan herkennen we haar omdat we al

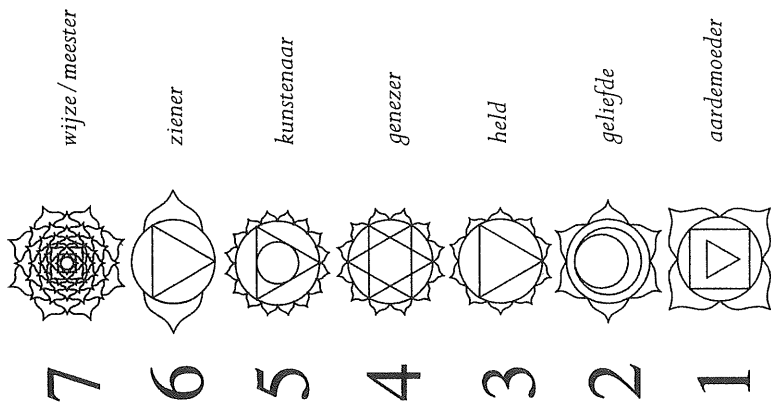
eerder katten hebben gezien. Het kan een zwarte kat of een tijger zijn, een schriël klein poesje of een staartloze manxkat, maar allemaal vallen ze in dezelfde archetypische categorie *kat*.

Een archetype is een samenstelsel van beelden en ervaringen die gegroepeerd zijn rond een gemeenschappelijk thema. Archetypen zijn als morfogenetische velden, die ons begrip in vormen gieten. Net zoals de vreemde attractoren uit de chaostheorie zijn ze niet direct zichtbaar, maar slechts afleidbaar uit de gebeurtenissen in ons leven. Iemand die bijvoorbeeld chronisch tot zelfopofferende goede daden wordt gedreven, kan sterk onder de invloed van de positieve aspecten van het archetype van de grote moeder staan. Wie doodsbang is door vrouwen verslonden te worden, kan lijden onder de negatieve kant van ditzelfde archetype, de verschrikkelijke moeder. Stuart werd dermate door zijn innerlijke anima verleid, dat zijn fantasievrouw zijn hart bezat en geen enkele echte vrouw het daartegen kon opnemen.

Archetypen kunnen symbolisch weergegeven worden door wat het *archetypisch beeld* wordt genoemd. Wanneer een archetypisch beeld niet ten volle in ons ego is geïntegreerd, zijn we vatbaar voor illusie. Het archetype van de held presenteert bijvoorbeeld de zoektocht of queeste waarbij we eropuit zijn iets uitzonderlijks te presenteren. Williams gedrevenheid om te slagen weerspiegelde ten dele de zoektocht van de held, maar zijn ego werd zo beheerst door een beeld van conformiteit, dat het de mogelijkheid van ook maar iets buitengewoons ontkende. Dientengevolge voelde hij zich leeg met zijn succes en bleef zijn ziel naar een diepere zin hunkeren. Door het verschil in te zien kreeg William op een bewuste manier toegang tot de diepere archetypische energie van de held, waarna hij zijn leven kon richten op doelen die zijn ziel grotere bevrediging schonken.

Alle chakra's kunnen aan een archetype gecorreleerd worden, zoals weergegeven in figuur 6-1. Daarnaast bezit elk chakra de archetypische energie van het ermee corresponderende element (*aarde, water, vuur, lucht, geluid, licht en gedachte*). Het chakrasysteem zelf is een weer groter archetypisch patroon, overeenkomend met Jungs archetype van volledigheid, het Zelf. Jung beschouwde de totaliteit van het Zelf als het centrale archetype van orde in de psyche, het vormingsprincipe van de individuatie.

Individuatie op zichzelf is ook een archetypisch proces. Hoewel het proces van persoon tot persoon verschilt, zitten er telkens gemeenschappelijke elementen in die het archetypisch patroon samenstellen. Het individuatieproces weerspiegelt de ontvouwing van de chakra's, in welk proces we onze schaduw naar ons terughalen, onze autonomie vestigen, onze anima en animus integreren, onze individualiteit tot uitdrukking brengen, ons bewust worden van onze archetypische invloeden en al deze elementen integreren in een groter geheel. Wanneer we een archetypische energie herkennen, worden we ons bewust van het patroon en de

Figuur 6-1. Archetypen van de chakra's

betekenis ervan, waarna we dienevenkomstig actie kunnen ondernemen. Wanneer we het patroon van individuatie (of ontvouwing van chakra's) herkennen zoals het zich in ons leven voltrekt, zijn we in staat te zien waar we ons bevinden, waar we heen gaan en wat we moeten doen om daar te komen. Aldus stuurt ons inzicht wat we doen.

In het zesde chakra verkrijgen we onze *archetypische identiteit*. Deze identiteit verwerven we door bewustwording van beelden en symbolen die in ons leven verschijnen in onze dromen, verbeelding, kunst, relaties en situaties. Wanneer we de archetypische betekenis van deze symbolen inzien, kunnen we onszelf in een groter spiritueel kader plaatsen. Ons begrip krijgt een grotere reikwijdte en we gaan op een dieper niveau beseffen wie we zijn en wat ons doel is. Dat is in een notendop waar het om gaat in de ontwikkeling van onze archetypische identiteit.

Alexandra had grote moeite met het afnemen van vitaliteit en libido waarmee de menopauze soms gepaard gaat. Ze had onophoudelijk het gevoel dat ze 'aan het sterven' was en trok zich geleidelijk aan steeds meer terug uit haar uiterlijke

leven. Toen ik haar proces vergeleek met de archetypische ervaring van de reis naar de Onderwereld – de tocht naar het mythische land van dood en wedergeboorte, zoals weergegeven in de Griekse mythe van Persephone en de Soemerische van Inanna – kon ze het beter aan. Het maakte het voor haar mogelijk om aan haar ervaring een zin te geven die boven haar directe lijden uitsteeg. Ze kon het aanvaarden als een reis naar binnen die een begin en een eind kende en die als onderdeel van de zoektocht naar diepere volledigheid en het vinden van het Zelf een heilig doel diende.

Aangezien de archetypen in een groter veld ingebed liggen, zijn ze geladen met geweldig veel energie. Wanneer we ze tegenkomen, kunnen we een sterke psychische geladenheid voelen, die alles om ons heen met grote betekenis doordrenkt. Behalve betekenis bezitten ze ook een doel dat richting geeft aan kleinere delen in onszelf. Zodra we in onszelf het archetype van bijvoorbeeld een leraar, genezer, moeder, vader of kunstenaar waarnemen, krijgen we, met de herkenning ervan, een inherente set instructies en energie. Hoewel sommige van die instructies ons de weg naar meer informatie kunnen wijzen, is het het archetype zelf dat ons feitelijk stuurt. In de wetenschap dat ze moeder gaat worden leest een zwangere vrouw boeken over het grootbrengen van kinderen of bezoekt een zwangerschapscursus. Daarnaast heeft ze echter bepaalde instinctieve reacties op het moederschap in zich, die zich onafhankelijk aandienen wanneer ze bevalt. Een genezer traint zich in zijn methode, leert gaandeweg in de praktijk andere kennen en helpt degenen die bij hem komen zoals nodig is. Maar de genezer heeft ook een zeker aangeboren gevoel voor gezondheid en ziekte in om het even welke vorm, en zijn drang om te genezen kan zich op alle gebieden van zijn leven manifesteren. Een beeldend kunstenaar ziet de wereld in termen van kleur en schaduw, vorm en compositie en maakt vanuit zijn creatieve identiteit archetypische statements met zijn kunst. De in een archetypische energie besloten zittende instructies geven ons zodoende niet alleen betekenis, maar sturen ons ook.

De archetypische identiteit die we op dit niveau verwerven wordt, ten goede of ten kwade, een manier van waarnemen. De genezer en de kunstenaar zoeken in dezelfde situatie naar verschillende details. We kunnen ons dan ook afvragen of het archetype niet gewoon weer een andere illusie of vervorming is van ons vermogen om echt te zien. Dat kan het zijn, maar wanneer we het archetype herkennen, wordt het mogelijk om even goed de filter te herkennen en onze percepties navenant te corrigeren. Wanneer ik weet dat ik me bovenmatig vereenzelvig met de positieve aspecten van het moederarchetype, kan ik de ontkenning van mijn eigen schaduw inzien; ik kan het programma herkennen dat zegt dat ik altijd klaar moet staan zodra men maar een beroep op mij doet. Ik heb er een naam voor, een zienswijze op en een middel voor om het te begrijpen. Ik kan de betekenis ervan in mijn eigen verleden terugvolgen tot aan mijn eigen moeder, haar

moeder en verder terug in de tijd. Door bewustzijn van mijn archetypische invloeden ben ik vrijer om nieuwe gedragsvormen te creëren; zonder inzicht ben ik meer niet eens van bewust dát ik keuzen kan maken – mijn huidige gedrag lijkt de enige optie.

Inzicht in onze archetypische invloeden verheldert onze zienswijzen. Het verduidelijkt ons doel in het leven en trekt de dingen aan die we nodig hebben ten einde dat doel te verwirkelijken. Het voorkomt tevens dat we onbewust door het archetype beheerst worden en stelt de energie ervan aan ons beschikbaar voor onze groei. Het archetype wordt dan onze bondgenoot in plaats van een onzichtbare dictator.

Onbewuste subroutines in ons gedrag en onze overtuigingen worden gevoed door archetypische energieën. Jung noemde deze subroutines *complexen*. Het zijn de dingen die we uit gewoonte doen of denken, ook al weten we misschien beter. We wijken bijvoorbeeld keer op keer dwangmatig af van ons vaste patroon van maaltijden, zijn pijnlijk kritisch tegen onze kinderen, saboteren onze relaties wanneer ze net goed gaan of vermijden succes te hebben terwijl het feitelijk voor het oprapen ligt. Complexen vormen zich altijd rond een archetypische matrix. Bewustwording van de matrix helpt ons de kringloop te doorbreken.

Zelfs nadat hij was gaan inzien dat hij een beeld had nagejaagd, kon William nog steeds zijn perfectionisme niet loslaten. Verstandelijk kon hij inzien dat het niet nodig was om het beeld in stand te houden, maar emotioneel was hij doodsbang voor het opgeven ervan. Als een rigide/prestatiegericht karakter voelde hij een diepe behoefte om indruk te maken op zijn vader. Hoewel zijn vader niet langer in leven was, was de energie van de archetypische vader in zijn psyche nog steeds de drijvende kracht achter zijn gevoelens en gedrag. Pas toen hij eenmaal individualiseerde van zijn feitelijke vader, en het recht op zijn eigen expressie van het vaderarchetype opeiste, kon hij zich van de rigide invloed van zijn vader op zijn gedrag bevrijden.

Het archetypische niveau is gelijktijdig immanent en transcendent. Het is immanent wanneer we het ervaren als iets binnenin dat we van binnenuit onszelf voortbrengen. Ook als we een archetype niet herkennen, kan het nog steeds een constellerende kracht in ons gedrag zijn. Een echtgenote die onbewust met het archetype van de geliefde resonanceert, kan herhaaldelijk affaires hebben. De archetypische kunstenaar voelt zich vaak ellendig in een vaste baan. Een door het moederarchetype 'bezeten' vrouw zonder kinderen zal aan een stuk door de zorg voor anderen op zich nemen, ook al gaat het ten koste van zichzelf. Ons bewust worden van ons archetype stelt ons in staat bewust met de energie ervan om te gaan.

Een archetype is anderzijds transcendent doordat het resonanceert met een grotere megastructuur, op dezelfde wijze als ons lichaam in de stoffelijke wereld is inge-

bed. We zijn niet de enige genezer in de wereld; de traditie van genezers gaat immers terug tot het begin van de mensheid. We zijn niet de eerste die vader worden. Ons beeld van vader, van onze vader tot alle vaders die we hebben leren kennen door vriendjes, films en lezen, geeft ons informatie over hoe we een vader moeten zijn. Het archetype van de moeder komen we overal om ons heen tegen, van de godinnen uit de oudheid tot de vrouwen die in reclamecommercials vaak middelen vergelijken. Een archetype heeft talloze verschijningsvormen, maar achter elk daarvan gaat een gemeenschappelijk concept schuil.

Het archetype is transcendent omdat het groter is dan wij zijn. Het is immanent omdat het een element is van wie we zijn – zij het slechts één element, want we kunnen verscheidene archetypen tegelijk belichamen. We kunnen zowel kunstenaar als vader zijn, zowel bedrieger als geliefde, zowel moeder als kind. Archetypen kunnen in ons met elkaar strijden. Het eeuwige kind kan bijvoorbeeld tegen de verantwoordelijkheden van het ouderschap vechten. Of de geliefde, die naar verbinding met een ander verlangt, komt in botsing met de kluizenaar, die juist weer alleen wil zijn. Bij dit soort schijnbare contradicties is het belangrijk om een modus te vinden die recht doet aan elk van de archetypische energieën die om erkenning schreeuwt. Een archetype afwijzen verbandt het alleen maar naar het schaduwrijk, waarmee we energie geven aan de negatieve kant van het archetype. Dan slaat de goede moeder om in de slechte moeder, boos en vol wrok jegens haar kinderen, als ze niet de vrijheid krijgt waaraan ze behoefte heeft. De geliefde kan afstandelijk en humeurig worden, als hij niet de tijd krijgt om alleen te zijn.

Archetypische energieën vinden we in de kern van alle mythologie en godsdienst. Herkenning en aanvaarding van een archetype, geladen als het is met een machtige energie die diep in onze psyche resonanceert, is een spirituele ervaring en opent ons voor de geestelijke bewustzijnsstaten die met de hogere chakra's zijn verbonden. Christus, Boeddha en Pan, Aphrodite, Isis en moeder Maria – ze zijn allemaal archetypische principes, die niet alleen met de krachten van de natuur om ons heen resoneren, maar ook met diepe elementen van onze eigen psyche. Door deze resonantie bezit een archetype grote kracht. Door de tijd heen wordt het opgeladen met collectieve psychische energie en oefent een sterke invloed uit op de cultuur.

De beste methode voor het leren kennen van archetypen en het ontwikkelen van onze archetypische identiteit is door bewustwording en integratie van symbolen.